

Mēneša aktualitātes uzkrājumu un ieguldījumu jomā

Neziņa par to, kā koronavīrusa uzliesmojums
ietekmēs pasaules ekonomiku, rada ievērojamas
svārstības akciju tirgos

2020. gada marts

Tirgus apskats

Februārī akciju tirgos priekšplānā izvirzījās koronavīrusa (Covid-19) uzliesmojums, mazinot interesi par tirdzniecību. Februāra pēdējā nedēļā akciju tirgus piedzīvoja vienu no visstraujākajiem kritumiem nedēļas griezumā, ko izraisīja ziņas par koronavīrusa ātro izplatīšanos ārpus Ķīnas, tostarp pandēmijas iespējamību, kas var smagi ietekmēt ekonomisko izaugsmi un uzņēmumu peļņu visā pasaulē. Reaģējot uz satraucošajiem jaunumiem, centrālās bankas un citas valstu iestādes nāca klajā ar paziņojumiem par pretpasākumiem. Tomēr pagaidām šie paziņojumi nav spējuši pārliecināt investētājus atpakaļ uz akciju cenas. Patlaban ir skaidrs, ka no vīrusa uzliesmojuma cietīs gan Ķīnas ekonomiskā attīstība, gan mazākā mērā arī pasaules ekonomikas izaugsmes temps 2020. gada pirmajā ceturksnī. Tomēr nevar paredzēt, cik dziļa būs šī lejupslīde un cik ilgā laikā situācija ražošanā atkal normalizēsies. Prognožu izstrādī aprūtinā vairāki faktori. Protams, vissvarīgākais no tiem ir neziņa par to, cik ilgi vīruss ar aizvien lielāku ātrumu turpinās izplatīties ārpus Ķīnas. Tāpat ir grūti paredzēt centrālo banku un valdību pretpasākumu mērogu un veidu, kā tos varētu savstarpēji saskaņot, lai šie pasākumi būtu maksimāli efektīvi. Mēs piekrītam, ka ekonomiskās izaugsmes straujas palēnināšanās risks ir palielinājies, tomēr uzskatām, ka, visticamāk, tas tomēr nenovedīs pie recesijas. Runājot par akcijām, mums būs jāsarod ar domu, ka tuvākajā nākotnē akciju cenas turpinās izteikti svārstīties. Ja situācija ar Covid-19 vīrusu sāks stabilizēties, akciju cenu kāpums ir ļoti iespējams, ņemot vērā globālos monetāros stimulus. Investori neaizrāvās ar akciju pirkšanu cenu kāpuma brīdī 2019. gada ceturtajā ceturksnī un nevēlēsies pirkt arī 2020. gada otrajā ceturksnī, ja Covid-19 vīruss atkāpsies un akciju cenas pieaugs. Savukārt, ja vīruss turpinās izplatīties un rietumvalstu uzņēmumi un valdības būs spiestas pārtraukt ražošanu un pakalpojumu sniegšanu, šāds scenārijs, protams, izraisīs akciju cenu turpmāku lejupslīdi.

Fondu biržu indeksu rādītāji (līdz 2020. gada 29. februārim)

Reģions	Indekss	Valūta	Rādītāji							
			2020. g. fe b.	2020. g. ienesī gums kopš gada sākuma	12 mēn ešu laikā	2015. g.	2016. g.	2017. g.	2018. g.	2019. g.
ASV	S&P 500	USD	-8,4%	-8,6%	6,1%	-0,7%	9,5%	19,4%	-6,2%	28,9%
Eiropa	MSCI EURO	EUR	-8,3%	-10,1%	-0,3%	6,1%	1,7%	8,7%	-14,2%	22,0%
Austrum eiropa	MSCI EM Eastern Europe	USD	-14,2%	-17,7%	-3,5%	-8,1%	33,0%	12,9%	-8,3%	26,9%
Āzija	MSCI EM Asia	USD	-2,9%	-7,3%	-0,8%	-11,8%	3,8%	40,1%	-17,3%	16,6%
Latīņām erika	MSCI EM Latin America	USD	-12,3%	-17,3%	-14,5%	-32,9%	27,9%	20,8%	-9,3%	13,7%

Svarīgākie notikumi un prognozes

Nesen mēs piedzīvojām vienu no straujākajiem akciju tirgus kritumiem nedēļas griezumā. Jaunāko lejupslīdi pasaules akciju tirgū izraisīja ziņas par koronavīrusa ātro izplatīšanos ārpus Ķīnas, tostarp pandēmijas iespējamību, kas var smagi ietekmēt ekonomisko izaugsmi un uzņēmumu peļņu visā pasaulē. Tomēr pagaidām ekonomiskās izaugsmes tempa palēnināšanās nav nedz tik pārsteidzoša, nedz satraucoša. Pēdējos gados ne reizi vien ir novēroti līdzīgi vai vēl izteiktāki kritumi ekonomiskajā attīstībā, piemēram, 2016. gada sākumā un it īpaši 2018. gada beigās, kad akciju indeksi samazinājās par gandrīz 20%.

Centrālo banku un citu valsts iestāžu pretpasākumi. Reaģējot uz vīrusa uzliesmojumu, varas iestādes daudzās valstīs ir veikušas pasākumus, lai maksimāli ierobežotu infekcijas izplatības riskus. Papildus ir ieviesti ekonomiska rakstura pasākumi Ķīnā, un arī citas valstis ir pielāgojušas savu fiskālo politiku, piemēram, Itālija un Dienvidkoreja ir izziņojušas papildu pasākumus ekonomikas stimulēšanai. Centrālās bankas visā pasaulē ir sākušas apspriest atbalsta pasākumus, un dažās valstīs tādi jau ir īstenoti.

Ārkārtas procentu likmju samazināšana ASV. Vēl nedēļu pirms februāra beigām varbūtība, ka ASV centrālā banka – Federālā rezervju sistēma (FRS) – martā samazinās likmes, tirgū tika uzskatīta par zemu (6%). Bet jau 28. februārī šādu FRS rīcību uzskatīja par ticamu (95%). FRS vadītājs Dž. Pauels (*J. Powell*) 3. martā paziņoja, ka ASV centrālās bankas vadība ir vienbalsīgi pieņēmusi lēmumu veikt likmju ārkārtas pazemināšanu, samazinot noteikto starpbanku īstermiņa aizdevumu likmju diapazonu par 0,5%, proti, no 1,50–1,75% līdz 1,00–1,25%, un šis lēmums nekavējoties stājas spēkā. Sākotnēji šis paziņojums uz īsu brīdi atdzīvināja ASV akciju tirgu, taču drīz šo pieaugumu atkal nomainīja kritums, un 10. gadu valsts obligāciju ienesīgums pirmo reizi noslīdēja zemāk par 1,00%. Saskaņā ar mūsu jaunākajām prognozēm ASV centrālā banka kārtējā sanāksmē par finanšu politiku 17. un 18. martā var lemt par tālāku likmju samazināšanu par vēl 0,25%.

Centrālo banku un citu valsts iestāžu paziņojumi par pretpasākumiem pagaidām tomēr nav spējuši pārliecināši iespaidot akciju cenas tirgū pēc vēsturiskā kritiena nedēļas griezumā. Sagaidāms, ka tuvākajās nedēļās akciju cenas turpinās strauji svārstīties, reaģējot uz satraucošajām ziņām par vīrusa tālāku izplatību un paziņojumiem par dažādiem pretpasākumiem. **Patlaban ir skaidrs, ka no vīrusa uzliesmojuma cietīs gan Ķīnas ekonomiskā attīstība, gan mazākā mērā arī pasaules ekonomikas izaugsmes temps 2020. gada pirmajā ceturksnī.** Tomēr nevar paredzēt, cik dziļā būs šī lejupslīde un cik ilgā laikā situācija ražošanā atkal normalizēsies.

Prognozi sagatavošanu apgrūtinā vairāki faktori. Protams, vissvarīgākais no tiem ir neziņa par to, cik ilgi mums būs jāērējinās ar vīrusa aizvien straujāko izplatību ārpus Ķīnas. Mēs arī nezinām, cik efektīvi būs pasākumi vīrusa izplatības ierobežošanai un cik lielā mērā tie ietekmēs sabiedrības ierasto dzīves ritmu. Tāpat ir grūti paredzēt centrālo banku un valdību pretpasākumu mērogu un veidu, kā tos varētu savstarpēji saskaņot, lai šie pasākumi būtu maksimāli efektīvi.

Epidēmija pati par sevi nav vislielākā problēma. Covid-19 slimība, protams, ir vissvarīgākā problēma no cilvēciskā viedokļa, taču no ekonomiskā viedokļa galvenais ir sekas, ko izraisīs uzņēmumu slēgšana, un mūsu bažu ietekme uz patēriņu un ieguldījumiem uzņēmējdarbībā. Pasaules Veselības organizācija (PVO) ir norādījusi, ka panika un bailes var radīt nopietnākas negatīvās sekas nekā pats vīruss.

Parasti pasaules ekonomika diezgan ātri atgūstas pēc līdzīgiem ārējiem satricinājumiem. Uzņēmumi atjauno ražošanu iepriekšējā līmenī un vēl palielina to, lai papildinātu noplicinātos krājumus, bet patērētāji pērk preces, ar kuru iegādi tie vilcinājās krīzes laikā. Ņemot vērā slimības līdzšinējo izplatību, mēs vairs nevaram būt droši par ātru situācijas normalizēšanos. Ja epidēmijas dēļ ikdienas dzīve mēnešiem ilgi būs ierobežota, tiks slēgtas rūpnīcas un sabruks globālās piegādes ķēdes, uzņēmumi var būt spiesti samazināt izmaksas un atlaist darbiniekus. Tādā gadījumā vīrusa ietekme uz ekonomiku būs ilgstošāka un izaugsme ilgtermiņā būs lēnāka. Ja piepildīsies šis scenārijs, pasaules ekonomika var ieslīgt recesijā. Palielināts recesijas risks ir būtisks iemesls panīkumam akciju tirgū. **Mēs piekritām, ka ekonomiskās izaugsmes straujas palēnināšanās risks ir palielinājies, tomēr uzskatām, ka, visticamāk, tas tomēr novedīs pie recesijas.**

Ķīnā jaunu Covid-19 pacientu skaita pieaugums sāka zaudēt tempu apmēram mēnesi pēc varas iestāžu noteikto ceļošanas ierobežojumu ieviešanas un uzņēmumu un sabiedrisko vietu slēgšanas. Tas liecina, ka, ņemot vērā pasākumus vīrusa izplatības ierobežošanai Ķīnā un citviet, kontroli pār situāciju ir iespējams atgūt, pirms uzņēmumi būs spiesti spert radikālus soļus. Oficiāli stimulēšanas pasākumi palīdzēs uzlabot arī vispārējo ekonomisko noskaņojumu, un daudzās valstīs patlaban tiek apspiesti mērķtiecīgi pasākumi uzņēmumu atbalstam.

IKP izaugsmes prognozes tiek pazeminātas. Vīrusa radīto sarežģījumu dēļ visas nozīmīgākās pasaules organizācijas pazemina globālās ekonomikas izaugsmes prognozes šim gadam. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) ir samazinājusi savu prognozi par globālā iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugumu 2020. gadā no 2,9% līdz 2,4%. Vienlaikus OECD paaugstināja prognozi 2021. gadam no 3,0% līdz 3,3%, sagaidot ekonomikas atveseļošanos. Februāra beigās SEB samazināja Ķīnas IKP izaugsmes prognozi 2020. gadam no 5,7% līdz 5,5%. Lai arī lēnām, ražošana Ķīnā tomēr sāka atgūties. Pēc "SEB Asia" stratēģijas analītika domā, saglabājoties pašreizējam ražošanas atjaunošanās tempam, līdz marta beigām ražošana Ķīnā var pietuvoties 90% no parastā izlaides apjoma.

Citi jaunumi. ASV sacensības starp prezidenta kandidātiem no Demokrātu partijas piesaistīja lielu uzmanību 3. martā jeb tā sauktajā "superotrdienā", kad notiek priekšvēlēšanas vairāk nekā 10 štatos, kuru pārstāvji veido aptuveni trešdaļu no visiem delegātiem, kas šovasar partijas konventā izraudzīsies demokrātu kandidātu valsts prezidenta amatam. Džo Baidens (*Joe Biden*) negaidīti apsteidza Bērniju Sandersu (*Bernie Sanders*) vairāk nekā pusē no štatiem, kuri piedalījās "superotrdienas" priekšvēlēšanās, taču Sanders uzvarēja vislielākajā no tiem – Kalifornijas štatā. "The New York Times" lēš, ka pagaidām Baidenam ir nedaudz lielāks atbalsts starp visiem konventa delegātiem nekā Sandersam. **Spridze ap ES un Apvienotās Karalistes tirdzniecības līgumu pieaug.** Risinoties pirmajai kārtai tirdzniecības sarunās starp Eiropas Savienību un Apvienoto Karalisti, spridze Briselē pieaug. ES vēlas, lai Apvienotā Karaliste ievērotu turpmākās izmaiņas ES tiesību aktos, kas attiecas uz konkurenci, vides aizsardzību, nodokļiem un darba tirgu. Savukārt briti vēlas pilnīgu pašnoteikšanos attiecībā uz tiesību aktiem. Mēs joprojām prognozējam, ka ES un Apvienotajai Karalistei būs ārkārtīgi grūti panākt vienošanos par tirdzniecības nolīgumu līdz decembrim, kad beigsies pārejas periods pēc valsts izstāšanās no ES. Runājot par tirdzniecības nolīgumiem, ir arī kāda pozitīva ziņa – ASV ir paziņojusi, ka Ķīna ir sākusi veikt pasākumus, lai īstenotu starp abām valstīm neseno noslēgto tā dēvēto Pirmās fāzes tirdzniecības nolīgumu, kas paredz, ka Ķīna iepirks ASV ražotos lauksaimniecības produktus ievērojami lielākos apjomos.

Secinājumi. Mums būs jāērējinās ar turpmākām izteiktām vērtspapīru cenu svārstībām un akciju tirgus atkārtotu kritumu risku. Diemžēl slīktās ziņas saistībā ar koronavīrusa uzliesmojumu pasaulē turpinās pienākt, taču tiks ieviesti arī jauni pretpasākumi un programmas ekonomikas stimulēšanai. Ņemot vērā esošo situāciju (un labās izredzes palēnināt vīrusa izplatīšanos dažu mēnešu, nevis ceturkšņu laikā), mēs sagaidām, ka līdz nākamajam gadam ekonomiskā izaugsme būs atgrieziesies normālā līmenī. Zemas procentu likmes apvienojumā ar fiskālo stimulu programmām var pat līdzēt ekonomikai un akciju tirgum atdzimst ar lielāku potenciālu nekā iepriekš. Ja šī prognoze, kuras pamatā ir tik daudz nezināmo, izrādīsies patiesa, šopavas ar tiem, kas ir gatavi riskēt, pavērsies iespējas izdevīgi pirkt. Tomēr, rakstot šo, mēs uzskatām, ka patlaban riski un nenoteiktība ir pārāk augsta, lai attaisnotu rīcību, kas ietver lielāku risku.

Iepriekšminētā informācija sniegta vienīgi informatīvos nolūkos. Šī informācija nav nedz ieteikums ieguldījumu veikšanai, nedz piedāvājums piegādāt kādus produktus vai pakalpojumus. Ne šis materiāls, ne tajā aprakstītie produkti nav paredzēti izplatīšanai vai pārdošanai Amerikas Savienotajās Valstīs vai Amerikas Savienoto Valstu iedzīvotājiem, tā sauktajām ASV personām, un šāda izplatīšana var būt nelikumīga. SEB neuzņemas atbildību par lēmumiem par investīcijām, kas pieņemti, pamatojoties uz iepriekšminēto informāciju. Sniegtās informācijas pamatā ir dati, kas iegūti no avotiem, kurus SEB uzskata par uzticamiem. SEB neuzņemas atbildību par šīs informācijas pilnīgumu vai precizitāti, vai arī zaudējumiem, kas var būt radušies šīs informācijas rezultātā. Ieguldījumi akcijās, fondos un citos vērtspapīros ir saistīti ar izdevībām un riskiem. Ieguldījumu tirgus vērtība var gan pieaugt, gan sarukt. Dažos gadījumos zaudējumi var būt lielāki par sākotnēji ieguldīto summu. Ja veicat ieguldījumus ārvalstu tirgos, jūsu peļņu var ietekmēt valūtas kursu svārstības. Aprakstīto investīciju produktu ienesīguma normas un finanšu rādītāji iepriekšējos vai turpmākajos periodos nevar tikt uztverti kā solījums vai norāde par ienesīguma normu nākotnē.

Pirms lēmumu pieņemšanas par investīcijām mēs ieteiktu rūpīgi izanalizēt finanšu, juridiskos, normatīvos, grāmatvedības uzskaites un nodokļu jautājumus saistībā ar ieguldīšanu fondā un izvērtēt visus ar šo ieguldījumu saistītos riskus un paša ieguldījuma nozīmīgumu un piemērotību. Ja nepieciešams, vērsieties pie SEB konsultanta, lai saņemtu sīkāku skaidrojumu, bet jautājumus par nodokļiem konsultējieties ar attiecīgās jomas speciālistu. Vispārīgu informāciju par ieguldījumiem un vērtspapīriem var atrast SEB mājaslapā <https://www.seb.lv>